

DADES DE L'ASSIGNATURA	
Nom de l'assignatura	Mons precolombins, herència colonial i imaginariis nacional dins el debat de la identitat llatinoamericana
Any acadèmic	2009/2010
Ensenyament	Master en Estudis Llatinoamericans
Codi	562530
Tipus d'assignatura	Optativa
Impartició	Trimestral/Quatrimestral
Semestre/Curs	2on
Horari	del 19 de gener al 23 de març, dimarts de 17.30-19h
Lloc	Fac. Filosofia i Lletres, U. Autònoma de Barcelona
Coordinador/Responsable	USANDIZAGA LLEONART, Helena
Departament	Departament de Filologia Espanyola
Nom del professor	FERRÚS, Beatriz/ USANDIZAGA, Helena
Llengua docència	Castellà
Grup	

Nombre actual de crèdits assignats : 5c. ECTS. (1c./25h. Total 125 h. alumne)	
Hores de treball activitat presencial	26 hores
Hores de treball dirigides	34 hores
Hores de treball aprenentatge autònom	60 hores
Avaluació	4 hores

DESCRIPCIÓ DELS CONTINGUTS
S'estudia la conformació traumàtica i conflictiva de la literatura llatinoamericana i les contradiccions entre oralitat i escriptura, així com entre les diferents llengües i cultures. D'acord a aquesta estructura jeràrquica, s'examina la presència d'allò indígena en alguns textos, segons el lloc d'enunciació de l'autor i les funcions que compleix. S'estudia el cas del Perú, en especial l'imaginari indígena en José María Arguedas i Gamaliel Churata, i, per altra banda, el cas de Mèxic, i en especial les trobades i les contradiccions de les veus en l'obra de Rosario Castellanos.

--

CONEIXEMENTS QUE HA D'ASSOLIR L'ALUMNE

Comprendre les realitats històriques i culturals i els mecanismes a partir dels quals es configura la literatura llatinoamericana
 Comprendre la importància i el valor de l'oralitat en la cultura llatinoamericana
 Observar, a partir dels conceptes crítics, els productes literaris heterogenis i l'estatut d'allò indígena
 Observar la relació dels projectes literaris amb projectes identitari i ideològics
 Distingir els diferents tipus de fonts que permeten accedir al material indígena (orals, escrites, literàries, no literàries ...)
 Conèixer les diferents modalitats de literatures heterogènies en les que intervenen el tema, els subjectes, el llenguatge i la cultura indígenes.
 Conèixer les principals literatures de les àrees implicades en aquesta modalitat
 Llegir i valorar aquests textos d'acord al seu valor literari, cultural i ideològic

MODEL D'AVAUACIÓ

L'avaluació constarà de dues pràctiques consistents en comentari de text, i d'un treball més extens (unes 10 fulles) amb el desenvolupament d'algun dels temes tractats a classe.
 Els dos treballs pràctics puntuaran 2'5 cadascun, i el treball més teòric 5.

BLOCS TEMÀTICS

1. LA FORMACIÓ DE LA LITERATURA LATINOAMERICANA.
2. LES CULTURES AMERICANAS ANTIGUES I LA SEVA EMPREMTA EN EL PRESENT.
3. CONSIDERACIONS SOBRE L'ESTATUT I FUNCIO DE LO INDÍGENA EN EL SISTEMA LITERARI.
4. EL CAS DEL PERÚ.
 4. 1. José María Arguedas (Andahuaylas, 1911 - Lima, 1969) i el indigenisme "des de dins". El punt de vista i la barreja de lleres.
 4. 2. Gamaliel CHURATA (Arequipa, 1897-Lima, 1969) en el seu context: el grup Orkopata (que Churata va dirigir des de 1925), de Puno, i el Butlletí Titikaka (1926-1930).
 El peix d'or (1957), una obra transgènere.

4. 3. CONTINUÏTAT D'AQUESTA NARRATIVA EN LA ACTUALITAT.
ALGUNES OBRES: Óscar COLCHES LUCIO, *Serralada negra* (1985), Enrique ROSAS PARAVICINO, *El gran Senyor* (1994), Félix HUAMÁN CABRERA, *Candela crema Lucero* (1989). Continuïtat dels mites i el seu valor en les diferents obres.

5. EL CAS DE MÈXIC.

5. 1. ROSARIO CASTELLANOS (Mèxic, DF, 1925 - Tel-Aviv, 1974) i el "Cicle de Chiapas". Connexió del món ladí amb el món indígena

Cal organitzar les sessions presencials en blocs temàtics que tinguin una coherència de continguts.

Els blocs temàtics per assignatura poden ser entre 3 i 5.

És recomanable el desglossament, tot i que general, de cada bloc per sessions.

MATERIALS DE SUPORT A LA DOCÈNCIA

Dossier electrònic:
Textos de Gamaliel Churata
Document sobre Els rius profunds
Documents d'àudio
Imatges

METODOLOGIA I ORGANITZACIÓ DE L'ASSIGNATURA

En el curs es combinaran la teoria i la pràctica: classes magistrals, d'una banda, i sessions pràctiques de comentari de text, per un altre.

Tutories en equip i individuals segons les necessitats dels estudiants

BIBLIOGRAFIA

LAS CULTURAS AMERICANAS ANTIGUAS Y SU HUELLA EN EL PRESENTE.

BENDEZÚ AYBAR, Edmundo, ed., *Literatura quechua*, Caracas, Ayacucho, 1984.

BROTHERSTON, Gordon, *La América indígena en su literatura. Los libros del cuarto mundo*, México, Fondo de Cultura Económica, 1997 (primera edición en inglés, 1992).

GARZA, Mercedes de la, *Rostros de lo sagrado en el mudo maya*, Barcelona, Paidós, 1998.

LÓPEZ AUSTIN, Alfredo. *Hombre-Dios: Religión y política en el mundo náhuatl*, México, UNAM, 1989.

USANDIZAGA, Helena (ed.), *La palabra recuperada. Mitos prehispánicos en la*

literatura latinoamericana, Madrid / Frankfurt, Iberoamericana/ Vervuert, 2006.

CONSIDERACIONES SOBRE EL ESTATUTO Y FUNCIÓN DE LO INDÍGENA EN EL SISTEMA LITERARIO.

CORNEJO POLAR, Antonio, *Escribir en el aire. Ensayo sobre la heterogeneidad socio-cultural en las literaturas andinas*. Lima: Horizonte, 1994.

LIENHARD, Martin, *La voz y su huella: escritura y conflicto étnico cultural en América Latina 1492-1988*. Lima: Horizonte, 1992, tercera edición ampliada. Primera edición, 1990.

LÓPEZ-BARALT, Mercedes, *Para decir al otro. Literatura y antropología en nuestra América*, Madrid: Iberoamericana, 2005.

MONTEMAYOR, Carlos, *La literatura actual en las lenguas indígenas de México*, Universidad Iberoamericana, México, 2001.

MORALES BERMÚDEZ, Jesús, *Antigua Palabra Narrativa Indígena Ch'ol*, México, Plaza y Valdés, 1999

RAMA, Ángel, *Transculturación narrativa en América Latina*, México, Siglo XXI, 1982.

JOSÉ MARÍA ARGUEDAS

ARGUEDAS, José María, *Los ríos profundos*, Madrid, Cátedra, 1995.

FRANCO, Sergio R. ed., *José María Arguedas: hacia una poética migrante*, Pittsburgh, ILLI, 2006.

LIENHARD, Martin, *Cultura andina y forma novelesca: zorros y danzantes en la última novela de Arguedas*, 2ª ed. ampliada, con un epílogo de W. Rowe, L. Millones, J. Cerna Bazán, Lima, Horizonte/Tarea, 1990.

ROWE, William, *Mito e ideología en la obra de José María Arguedas*, Lima, Instituto Nacional de Cultura, 1979.

GAMALIEL CHURATA

Aguiluz Ibargüen, Maya, *Encrucijadas estético-políticas en el espacio andino*, La Paz, UNAM/Plural, 2009.

Churata, Gamaliel, *El pez de oro*, Madrid, Cátedra, en prensa.

ROSARIO CASTELLANOS

CASTELLANOS, Rosario, *Balún Canán*, Madrid, Cátedra, 2000.

LIENHARD, Martin, [La legitimación indígena en dos novelas centroamericanas](#) », [Cuadernos hispanoamericanos](#), N° 414, 1984, pags. 110-120.